

Porodnost dál prudce padá, ukazují data HN. Letošek může znamenat nejslabší ročník za poslední staletí

 archiv.hn.cz/c1-67315080-porodnost-dal-prudce-pada-ukazuji-data-hn-letosek-muze-znamenat-nejslabsi-rocnik-za-posledni-staleti

Data získaná z 18 českých porodnic ukazují za první tři měsíce letošního roku v součtu více než šestiprocentní meziroční pokles počtu narozených dětí. Autor ▪ [Shutterstock](#)
Porodnost v Česku dál prudce klesá. Ukazují to data za první čtvrtletí, která HN získaly z velkých porodnic, v nichž se loni narodilo skoro 40 procent dětí. Pokles je tak silný, že s vysokou mírou pravděpodobnosti padne negativní rekord z roku 1999, kdy přišlo na svět 89,5 tisíce dětí.

Dlouhodobé předpovědi sice s tím, že se bude rodit méně dětí, počítají, prudký pokles ale překonává i nejpesimističtější demografické scénáře Českého statistického úřadu. Ekonomové a sociologové hovoří o tom, že za poslední meziroční propady může aktuální ekonomická situace – kvůli vysokým životním nákladům a inflaci lidé odkládají plány mít děti.

Doby, kdy v renomovaných zařízeních býval přetlak zájemkyň a bylo nutné se k porodu registrovat na samém začátku těhotenství, jsou pryč. Chybí rodičky, a tak porodnice napříč republikou mění pravidla a ruší povinnost registrace k porodu.

Největší pražská porodnice v Podolí tak učinila v půlce března, stačí předání z péče gynekologa kolem 36. týdne. „Zřídili jsme takzvaný check-in, zájmu to teď stačí. Poklesy počtu rodiček jsou skutečně citelné všude,“ řekla HN mluvčí Ústavu pro matku a dítě v Podolí Gabriela Hošková.

Data získaná z porodnic ukazují za první tři měsíce v součtu více než šestiprocentní meziroční pokles počtu narozených dětí. Je zřetelný ve většině z osmnácti velkých porodnic, které dodaly čerstvá data. Vloni se v nich narodilo za první tři měsíce 8853 dětí, letos 8276. Loňský populační ročník čítal 91 tisíc dětí – kdyby se na něj aplikoval pozorovaný šestiprocentní pokles, ročník 2024 by mohl čítat asi necelých 85,5 tisíce dětí.

Komentář Jiřího Štického

Česko má problém: rodí se ještě méně dětí, než se čekalo

18. 9. 2023 ▪ 7 min. čtení

To je dokonce výrazně méně, než s čím počítala i takzvaná nízká varianta populační projekce Českého statistického úřadu – podle ní se letos mělo narodit nejméně 88 tisíc dětí. Nejpravděpodobnější střední varianta počítala pro letošek dokonce s 94 tisíci dětmi.

Vedle statistiků překvapila čísla i demografy. „Těch 84, 85 tisíc dětí jsme měli dosáhnout v době, kdy tu budou v reprodukčním věku opravdu jen ty nejslabší ročníky z 90. let, tedy blízko roku 2030. Že k tomu směřujeme už teď, to je vážně zážející,“ řekl HN demograf Ondřej Nývlt z katedry demografie Vysoké školy ekonomické v Praze.

Tady je potřeba připomenout věkové složení české populace: nejsilnější ročníky jsou ty ze 70. let, kdy se porodnost v českých zemích blížila k dvousttisícové hranici. Kolem roku 1980 se stabilizovala pod 150 tisíci a tam s drobným poklesem vydržela až do roku 1993. Pak se prudce propadla až k 90 tisícům. V poslední dekádě se ale zase držela okolo 110 tisíc. Od roku 2022 však opět prudce klesá: 112, 101 a loni 91 tisíc.

Podle ekonoma Filipa Pertolda z akademického pracoviště IDEA CERGE-EI je aktuální prudký pokles porodnosti zřejmě způsobený obecnou a ekonomickou nejistotou. „Než dělat dalekosáhlé závěry, počkal bych si, až přejde inflační vlna. Je otázka, jestli se na konci roku porodnost nezačne zvyšovat,“ říká optimisticky.

Rovněž socioložka Dana Hamplová ze Sociologického ústavu Akademie věd se domnívá, že příčinou současné situace je nárůst životních nákladů rodin. „I když inflace ustupuje, náklady zůstávají vysoké. Vede to k odkládání dětí a z devadesátých let víme, že odložené děti jsou nerealizované děti,“ upozorňuje.

Podle ní i Pertolda se pro zmírnění těchto dopadů dalo udělat víc. „Stejně jako v době vysoké inflace ochránila domácnosti penzistů valorizace důchodů, mohla vláda podobně více kompenzovat náklady rodinám, které růst cen citelně zasáhl,“ dodává Pertold.

Souvislost s ekonomickým vývojem potvrzuje i náměstkyně ministra práce Šárka Jelínková (KDU-ČSL). „Z dat výzkumů máme skutečně potvrzeno, že finanční očekávání mají významný vliv na to, že rodiny mají méně dětí, než kolik původně chtěly a plánovaly,“ řekla HN.

Vyhlídky na zlepšení? „Moc nejsou, pokud tam není nějaká odložená porodnost. Spíš to bude klesat dál, až do toho roku 2031. Spojily se tam dva trendy: slabé ročníky a obecně pokles porodnosti,“ řekl Nývlt.

Průměrný věk rodičky je totiž 30,4 roku, u druhého dítěte 31,4 roku. Silnější ročníky tak stále počty narozených dětí citelně vylepšují. Spoléhat na to, že porodnost dožene silnější generace narozená v 80. letech, která stále ještě rodí ve vyšším věku, ale nejde. „S tím, jak se děti rodí starším matkám, tak každé odložení znamená riziko, že už se dítě nenarodí. Zářez v populační struktuře tak zůstane,“ domnívá se Hamplová.

Pertold upozorňuje, že pro předpověď dalšího vývoje je důležité, zda je pokles porodnosti daný narozením prvních, nebo dalších dětí. „Lidé mají první a druhé a další dítě z různých důvodů. U těch druhých a dalších více hrají roli ekonomické důvody než jiné.“

Jestli je to jen odložený pokles porodnosti, nebo trvalý jev, to se uvidí v dalších letech,“ dodává.

Nejsou děti, nebudou důchody

Počty narozených dětí jsou přitom klíčové pro udržitelnost současného důchodového systému. Tím spíš, že teď narozené děti budou na trhu práce střídat silné ročníky ze sedmdesátých let minulého století: co do počtu jsou nejmladší ročníky méně než poloviční. Problém stárnutí populace se už teď začíná projevovat například na trhu práce, kde chybí pracovní síla. A do budoucna to bude ještě horší.

„Pokud bude v Česku neochota přijímat ekonomické migranty, budeme jednou ve velkém problému. Když si děti sami nevychováme, nikdo nebude pracovat a odvádět daně a budou nízké důchody,“ konstatuje ekonomka Klára Kalíšková z akademického pracoviště IDEA CERGE-EI, která působí i na VŠE. Podle ní se ukazuje, že česká rodinná politika nefunguje. „Politici se zaštiťují tím, že zvyšují porodnost: lijí peníze do dávek a do úlev na daních a zapomínají na služby,“ říká.

Posílení systému péče o předškolní děti jde přitom v Česku jen pomalu. „Jako první musíme zajistit dostatečnou síť předškolní péče. Ta umožní rodičům, kteří chtějí, rychlejší návrat do práce. Protože pomoc s péčí a svoboda volby jsou motivační,“ říká Olga Richterová, poslankyně za Piráty a místopředsedkyně Poslanecké sněmovny ČR. Připomíná, že současná vláda dělá kroky pro navýšení kapacit školek, dětských skupin a pro vznik nového institutu „sousedských dětských skupin“ neboli mikrojeslí.

S poklesem porodnosti se aktuálně potýká celá Evropa. Podle opozičního poslance Aleše Juchelky, stínového ministra práce za ANO, je tento problém spíše společenský než politický. „Nejmladší generace v reprodukčním věku má iracionální strach, který v nich politici a novináři podporují různými informacemi. Dají si dohromady, že není potřeba rodit děti do tohoto světa, který řeší klimatickou změnu a války. Přitom žijeme v nejbezpečnější a nejbohatší části světa,“ myslí si.

Vůle mladých mít vlastní děti je přitom velkou otázkou. „Oni sami to ještě často nevědí, jestli budou chtít. Ale budeme asi kopírovat trend západních států, kdy vyšší procento žen nebude chtít mít děti vůbec, reálně 15 až 20 procent žen zůstane bezdětných,“ dodává Ondřej Nývlt.